

gar la cura del meu germà. En comptes de canviar-li els bolquers, em vaig posar a llegir. La meva mare es va enfurismar i va cremar tots els meus llibres. Els meus llibres llavors eren la meua vida, així que es pot dir que va ser una espècie de mort.

— **Aquell moment és crucial al seu llibre i es diria que fundacional en la seva escriptura.**

— Ho vaig sentir com un atac. Els llibres eren un lloc segur per a mi com ho haguessin pogut ser l'alcohol o les drogues. Tenia una bona col·lecció de llibres, i tots eren robats, perquè no em podia permetre comprar-los. Casa nostra, com totes les cases dels pobres, estava construïda sobre puntals, i allà els amagava, però la meua mare sabia on eren i els va calar foc.

«No sabia que una podia tenir èxit en alguna cosa, senzillament volia fer-ho i ho feia»

«Durant molt temps vaig ser l'única persona negra als llocs on era»

— **Sembla una reacció desmesurada per una distracció que no va fer perillar el nadó. Amés vostè era una nena.**

— Crec que el seu enuig obeïa més aviat al fet que jo hagués escollit un altre camí per a mi i no el que ella havia imaginat, que era tenir fills i cuidar-los. Volia congelar-me en la seva pròpia depressió autodestructiva i cremar els llibres era la seva manera d'aturar el procés que em va fer escriptora.

— **¿Ella va arribar a llegir els seus llibres?**

— Ella sempre em va dir que no. Però fins on jo sé, no era veritat [riu]. Gairebé m'hauria agradat que no m'hagués fet perquè això m'hauria donat una llibertat més gran per parlar d'ella.

— **Cal molt valor per arribar sola a Nova York sent una adolescent i obrir-se pas en aquest món tan diferent del seu.**

— Jo no em reconeixia com a algú fort. No sabia res de res. Ara miro enrere i em pregunto com vaig fer aquestes coses, com vaig poder sobreviure. Un psiquiatre em va dir que tenia el gen de la resiliència. No soc una persona gaire calculadora, sim-

plement crec en l'honestat, sempre que sigui possible. No sabia que una podia tenir èxit en alguna cosa, senzillament volia fer-ho i ho feia.

— **¿Va haver també de bregar amb el racisme?**

— Segur que me'l vaig trobar al meu voltant, però no me'n vaig donar. La meua educació es va interrompre, vaig fer classes nocturnes, vaig obtenir el diploma i vaig anar a la universitat. ¿Com ho vaig fer? No ho sé. Durant molt temps vaig ser l'única persona negra als llocs on estava. No em vaig sentir realment intimidada pels blancs, potser sí que vaig apreciar una mica més d'hostilitat entre les dones blanques. Jo només vaig seguir amb la meua vida.

— **¿Quin va ser el detonant que la va convertir en escriptora?**

— Aquells llibres que em va cremar la meua mare, sens dubte: Charlotte i Emily Brontë i Rudyard Kipling. Novel·les del segle XIX. Fins que no vaig arribar als Estats Units no vaig llegir literatura del segle XX. Al principi vaig estudiar fotografia, i un dels meus primers treballs era descriure les imatges. D'aquí vaig passar a escriure sobre la meua experiència amb la meua mare.

— **És curiós que havent passat la major part de la seva vida als Estats Units, gairebé tots els seus llibres segueixin arrelats a Antigua.**

— Per mi, la meua vida als Estats Units és un refugi que em permet pensar sobre certes coses, com, per exemple, que els 16 anys que vaig passar a Antigua són molt més extensos del que semblen. La mesura del temps mai correspon a la seva percepció.

— **Durant anys la majoria dels seus lectors han sigut blancs. No sé si en els últims temps hi ha més afroamericans.**

— He escrit durant dècades per a *The New Yorker*, una revista amb el 95% de lectors blancs, així que la meua escriptura havia de tenir un prisma blanc. Soc afroamericana per elecció, no per tradició. Sempre he escrit des d'un lloc que no és exactament el racial i, realment, perquè sens dubte és una construcció. Tot i això, sí que estic preocupada pel que ens fem els uns als altres. I una cosa que fem és establir races i tractar-nos malament entre nosaltres.

— **¿Ha rebut crítiques per això?**

— Una de les grans queixes en l'audiència dels meus primers llibres és que la meua principal inquietud no era la raça. A la meua primera novel·la, *Annie John*, era difícil determinar si la protagonista era negra perquè mai es diu explícitament. I això ve a tomb perquè sovint crec que tothom és negre fins que alguna cosa em diu que no és així. ■

Sergi Belbel i Andrés Lima, a l'escenari del Teatre Romea, ahir.

'HUB' DE PENSAMENT ÀFORA-FOCUS

Una sessió a quatre veus. Dos directors teatrals com el català Sergi Belbel i el madrileny Andrés Lima passen revista a la figura del Maligne recolzats en les lectures dramatitzades que els actors Cristina Plaza i Jordi Boixaderas fan de Molière i John Milton. Una exquisidosa escènica.

Satanàs, vist per a sentència al Teatre Romea

E. H.
Barcelona

Va dir Charles Baudelaire que el millor truc del diable és fer creure als homes que no existeix. Però a dos gossos vells teatrals com Andrés Lima i Sergi Belbel no els enganyarà. Ells saben molt bé, i ho van demostrar ahir a l'escenari del Teatre Romea, que Satanàs, Lucifer, l'Àngel Caigut, l'Ènemic, el Maligne o l'Adversari no només existeix, sinó que ha sabut adoptar les formes més variades. Perquè, com va dir Félix Riera, director d'Àfora, el mal s'adapta als homes i evolucionaria, i així el coixem en una de les seves pitjors encarnacions de la història, el nazisme, mentre que el bé és una cosa estàtica i inalterable. La sessió formava part del projecte de pensament i debat Àfora, que impulsa el grup Focus. I tot això davant el decorat del *Safo* de Cristina Rosenvinge que estarà a la cartellera fins al dia 24.

La trobada va prendre una forma especular. A l'esquerra de l'escenari, el director madrileny que ha portat a la contemporaneïtat una obra densa i barroca com és el *Paradis perdut* de John Milton (i que podrà veure's al Teatre Grec el pròxim 26 de juliol).

A la dreta, l'egarenc va defensar un autor coetani del britànic que no podia ser més diferent i vital, Jean-Baptiste Poquelin, és a

dir, Molière, qui a través d'obres com *Don Joan*, *Tartufo* i *El misantrop* va mostrar formes malignes molt més terrenals i reconeixibles.

Tan influent com la Bíblia, el poema de Milton relata com Adan i Eva van perdre el paradís perquè Déu els va fer el regal del lliure albir, és a dir, la llibertat d'obrar com consideressin, i mostra la inevitable —perquè Déu ho va voler així— caiguda de Satanàs, el més brillant dels àngels celestials. «Em vaig criar agnòstic —va proclamar Lima— i aquesta adaptació camina des del respecte a Milton a una mirada molt més contemporània. Satanàs em desafia a fer-li preguntes a aquest que es diu Déu, autor, creador, perquè als que no obeïm se'ns reserven les tenebres». I la pregunta que fa

Satanàs és: ¿per què l'arbol de la ciència, és a dir, del coneixement, està prohibit?

És una manera de llegir un poema que ha sigut interpretat en un sentit molt més literal pels liberals ultraconservadors. Aquest és el poder dels clàssics, les múltiples lectures que tenen.

Malèit Aristòtil

Belbel, per la seva banda, va fer un encès elogi de la comèdia, el gènere que millor se li donava a Molière, la tragèdia «més gran del qual era no estar dotat per a la tragèdia», i va recórrer a la *Poètica* d'Aristòtil i d'aquest llibre que no es va arribar a escriure, es va perdre o es va destruir al monestir d'*El nom de la rosa* d'Umberto Eco, la *Comèdia*. «Va ser Aristòtil qui va tenir la culpa del menyspreu de la comèdia, a la qual va considerar baixa cultura».

Hi va haver bons moments, com l'intercanvi de butaques dels directors per explicar el que és el teatre: posar-se al lloc de l'altre. I Lima adoptant, modestia a part, el paper de Déu, el déu que com bé recorda el diable va crear la hipocresia i el fingiment. «Jo només vaig fer d'ells un ofici. Tu vas castigar la meua revolució però jo vaig inventar el teatre». Paraules de Satanàs. ■

«El diable em desafia a fer-li preguntes a aquest que es diu Déu, autor, creador», va dir Lima